ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК IV. Серпень 1957. Ч. 8. (36).

ДРУГОГО серпня — святого Іллі, перше, говорять, осіннє це свято: яблук і груш золотих на гіллі зріє в гарячому сонці багато. В полі жнива, густо копи стоять — Божа це ласка і всім благодать.

Діти, чи кошики в вас вже готові? В кого садок, господарства окраса, яблука, груші зривайте чудові і посвятити їх дайте на Спаса в день ДЕВ'ЯТНАДЦЯТИЙ в церкві святій — це ж бо наш звичай хороший такий.

В день ТРИДЦЯТЬ ПЕРШИЙ значні роковини: літ тридцять вісім мине від хвилини, як переможні війська України з галицьких і наддніпрянських полків, громлячи ворога-большевиків і в боротьбі об'єднавши всі сили, в золотоверхий Київ вступили. Був це величний і радісний час, вернеться він ще напевно до нас.

Серпень закінчує час відпочинку... Смуток проймає дітей на хвилинку: час курені розбирати і шатра, іскри останні розприскує ватра, їде додому з лісів дітвора — з Богом науку почати пора!

1. РЕБУСИК

—*—

2. ХРЕСТИКІВКА

Уложила Леся Ласка

1 × — — — Дівоче ім'я
2 — × — — Пожива для худоби
3 — — × — Сучасний засіб транспорту
4 — — — × Рід збіжжя

Букви на місці хрестиків дадуть вакаційну пору року.

—*—

3. ЩО ЦЕ?

Літає пташечка по полю,
Весь день турбується, не їсть,
Шануючи трудящу долю
Собі і людям на користь;
На квітках ласощі збирає,
Потрошку в жменечку кладе,
У темну хатоньку ховає,
Веселу пісеньку гуде.

Леонид Глібів

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК з п'ятого числа „Веселки" за травень 1957 р.: 1. РЕБУСИК: Травень. 2. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ: а. Бджола; б. Віск; в. Муха; г. Павук; ґ. Піч (кальорифер, радіятор). — Розв'язки з числа шостого за червень 1957 р.: 1. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ: а. Мак; б. Мак; в. Корінь; г. Сісти; ґ. Колеса; д. Яйце. 2. РЕБУСИКИ: Прип'ять; столиця; тризуб; відвага; тривога; підвалини тримають будову; стою при столі. 3. МАГІЧНИЙ КВАДРАТ: кора, осад, раса, Адам. 4. ЗАГАДКОВА ВІЗИТІВКА: Прут. 5. КЛИН: тенор, трон, тон, то, т. 6. ЩО ЦЕ? Мак. — Розв'язка з числа сьомого за липень 1957 р.: 1. РЕБУСИК: Вакації. 2. ЩО ЦЕ? Вишні; метелик; дощ.

—*—

КОНКУРС І ЛЬОСУВАННЯ НАГОРОД

Через вакаційний час тільки шестеро дітей прислали розв'язки загадок. Це такі діти: Христя Еліяшевська, Александра Ласка, Таня Ґринишин, Марта і Христя Пачовські, Віра Мисишин. З уваги на малу кількість учасників конкурсу, льосування нагород не відбудеться, а згаданих дітей включимо до конкурсу, який відбудеться наприкінці жовтня.

—*—

НАСТУПНИЙ КОНКУРС І ЛЬОСУВАННЯ НАГОРОД за добрі розв'язки загадок відбудуться наприкінці жовтня, а вислід буде проголошений у числі „Веселки" за листопад ц. р. Хто хоче взяти участь у конкурсі й льосуванні нагород, мусить прислати правильні розв'язки всіх загадок, вміщених у числах „Веселки" за серпень, вересень і жовтень ц. р. Останній реченець надіслання розгадок — 26 жовтня ц. р.

з кольоровими ілюстраціями виходить на початку кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346 Jersey City 3, N. J. USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Е. Козака. Розділові заставки Е. Козака, П. Холодного й М. Бутовича.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $4.00 per year
Entered as Second Class Matter
at Jersey City, N. J.

Вступна ілюстрація Е. Козака.

ТЕПЕР ДОЗВІЛЛЯ НАШЕ

Розцвітає серед неба квітка золота,
Золотить лани пшениці та зріблить жита́,
Серпень-жнець іде полями, обтирає піт,
І йому рядами копи стеляться услід.

Прохолодні шатра тіней розставляє ліс,
Вітер ввічливо хитає вітами беріз,
Усміхаються привітно квіти край води:
„Хто в гостину до вакацій — просимо сюди!

Бо, дивіться, вранці мряка ходить по стерні,
Цвіркуни про Осінь завтра заведуть пісні,
Прийде Осінь жовтокоса — прийде і в ту мить
Сірим дощиком веселу ватру загасить".

Та тепер дозвілля наше — хоч робочий час,
Серпень-жнець, робітник щирий, не турбує нас:
„Спочивайте, любі діти, ваше не втече —
Знаю, і взимі наука часом припече!"

М. Маморський

КАРУСЕЛЯ

Ілюстрація А. Малюци

Ми усі такі веселі —
Летимо на каруселі!

За коником — гуска,
За гускою — кузка,
За кузкою — два бички,
За бичками — їжачки,
Коник тягне поводи —
Утікайте, хто куди!

Ми усі такі веселі —
Летимо на каруселі!

За автами — потяг
Їде і гуркоче,
За потягом — літачок
Відлітає убочок,
А на тому літачкові —
Український козачок!

Ми усі такі веселі —
Ми були на каруселі!

Леонид Полтава

Діти! Зберігайте окремі числа „Веселки" й складайте їх у річник. Оправлені в одну книгу числа журналу будуть прикрасою Вашої бібліотеки.

Р. Завадович

Ілюстрації *Е. Козака*

НА ЗАЙЧИКОВІЙ ГАЛЯВІ

У зеленім лісі, край галяви, під кущем ліщини проживав молоденький зайчик. Гарно там було: весна прибрала дерева буйним листям, вистелила галяву квітками, озолотила сонячним промінням; у недалекому ярку дзюрчав потік; солодко співали пташки біля своїх гніздечок, і задумано шумів вітер у верхів'ї дубів.

І жилося б зайчикові зовсім щасливо, якби не отой хитрий лис, що мав свою хату-нору за потоком. Не раз у сутінках закрадався він на галяву, шукаючи зайчикового лігва. Зайчик знав, що лис любить поласувати свіжим м'ясом... О, цього лиса треба берегтися! Поганий він сусід!

І зайчик спав завжди з розплющеними очима.

Одного літнього пополудня зайчик почув на галяві голосну розмову. Виглянув з-поза куща і побачив громаду хлопців у зелених пластунських одностроях.

— Тут збудуємо табір! — сказав один із них, найстарший віком, певно командант.

Хлопці взялися до роботи. Пішла лісом луна від їх цюкання, стукання, гупання, від скреготу пилки та хлоп'ячих перегуків. На галяві з'явилися полотняні шатра, дерев'яні курені, а посередині — дві щогли, на яких залопотіли прапори.

Злякалися пташки, перестали щебетати і полетіли у глибінь лісу. Посумнілий зайчик теж задумав кудись забиратися з рідної галяви, але жаль стиснув йому серце... „Ні, ще бодай одну ніч переспимо!" — рішив він.

Надійшов вечір, розсипав по небу квіти-зорі, і заморені пластуни, помолившись Богові, полягали спати.

Другого дня на галяві стало спокійніше. Пластуни робили руханку, співали, снідали, потім поділились на гуртки: одні пішли в ліс, а інші щось читали, обговорювали, сміялися. Заспокоєні пташки вернулися з лісу на свої дерева і знову заспівали.

— Друзі! — промовив командант табору по обіді. — Он там, у кущах, сидить зайчик. Він тут, певно, господар, а ми — лише його комірники. Не лякайте його, не заходьте в ту сторону! Пластун — син природи і приятель невинних звірят.

І зайчик лишився жити під своїм кущиком. Першого вечора він ще з неспокоєм спостерігав полум'яні язики ватри, і свердликом крутив йому в носі дим від не зовсім сухого хворосту. Та згодом звик і з цікавістю дивився здалека на вогонь, що порскав блискучими іскрами і весело танцював серед громади лагідних, щасливих і розсміяних пластунів.

Однієї ночі, коли табір заснув камінним сном, із своєї нори виповз лис. Учора якось не мав щастя на ловах, був голодний і сердитий.

— „Куди ж іти? — подумав. — Ага, на галяві, за потоком, живе зайченя. Спробую, може впіймаю!.."

І, ковтаючи слину, лис став підкрадатись до кущів, де було зайчикове лігво. Підсувається, підкрадається, підповзає все ближче, ближче...

Аж раптом...

— Стій! Хто йде? — сполохав нічну тишу дзвінкий голос, і електричний ліхтарик у руках стійкового, що стояв тихенько під дубом, кліпнув цікавим оком між стовбури дерев. Лис стрепенувся, мов ошпарений окропом, обернувся і пустився щосили втікати.

Під шатрами почувся гомін. Вибігли пластуни, галява сповнилася гамором, запитами, перекликами. Ясніше спалахнула ватра.

— Що сталося? — спитав комендант.

— Щось підкрадалося лісом. Я думав, що то людина. А то був лис! — звітував стійковий.

За хвилину в таборі знову стало тихо, вогонь заліз дрімати в розжарений попіл, а між сонні дерева вернулася темрява. Зайчик, щоправда, не міг заспокоїтись, не спав до ранку, але в своїм маленькім звіринім серці невимовно радів: де ж таки, ці добрі хлопці захистили його від лиса, від смертельного ворога! Браві хлопці!

І він уранці біля потоку розповів пташкам про свою нічну пригоду. Дуже зраділи пташки і з того часу кожного ранку стали співати пластунам свої найкращі пісні. Ніде не було так приємно, весело й музично, як на зайчиковій галяві.

А розбишака лис? О, він дуже налякався пластунів і їх табору! Швидко перебрався з своєї нори за потоком десь далеко в ліси за десятки миль. Більше ніколи не показувався на зайчиковій галяві, і навіть пташки, що далеко літають, ніде його не бачили.

Дуже вдячний був зайчик пластунам за цю прислугу. Під їх охороною він безпечно спав у своїм лігві під ліщиною і міг би навіть уночі заплющити очі, та ба! — зайчики цього не вміють...

КУТОК ЮНИХ ТАЛАНТІВ

КОВБАСКИ ПРИ ВАТРІ

Ілюстрація Х. Зелінської

Діти, особливо пластуни, знають, яка це приємність розкласти ватру, сидіти біля неї, співати, бігати довкруги та скакати. Вже само приготовлювання, хоч би малої ватри, яку нам не раз на вакаційній оселі в Нерровсбурзі дозволяли зробити, було для нас хлопців і дівчат, великою втіхою. Ось я розповім про одну таку ватру.

Від самого ранку просили ми своїх матусь про дозвіл розпалити вогонь і спекти собі картоплю. Нарешті, одержавши дозвіл, розбіглися по дорогах та ровах і стали зносити каменюки. Тим часом Ако великою лопатою вигортав землю із старанно вибраного місця. Воно, за вказівками нашого доброго Отця Ігумена, було досить далеко від будинків, високої трави і сухих дерев.

Досить широка яма готова. Ми обклали її камінням, а траву довкруги пообливали водою. Менших хлопців та дівчат послали по сушник. Збиранням його та укладанням „у сосну" керував Андрійко.

Уцьо мав роздобути ковбаски. Та, на лихо, виявилося, що „франкфуртерів", назбираних з з маминих холодильників, було на два менше, ніж дітей. Тому ми їх поломили на рівні пайки, а загострені апетити заспокоїли печеною картоплею. Все ж ми були дуже задоволені та горді, що зробили ватру зовсім самостійно.

Не обійшлось і без прикрого випадку. Один малий хлопчик, сягаючи по свою ковбаску, так квапився, що мало не впав у вогонь. Його вхопили за штанята, але ковбаска пропала... Малий почав голосно ревіти.

Коли менші хлопці докидали до ватри смерекові галузки, ми, пластуни, співали різних коломийок — деякі навіть свого власного укладу. Андрійко тягнув високо й голосно, Ако гарно добирав другий голос, інші вторували: „умба, умба". Потім нам сказали, що це дуже гарно звучало. Наприкінці, коли ми, щоб роздути вогонь, засильно стали махати над ним знятими з себе сорочинками, і іскри почали високо літати — мами наказали погасити ватру.

Тоді Енко вмить ухопив відро з водою, яке стояло поруч. Але знайшовся ще один „пожежник". Вони почали відбирати один в одного відро так завзято, що попадали на землю, і вода, замість на вогонь, хлюпнула на них. Діти сміялися, аж цапки ставали, а засоромлені „пожежники" за кару мусіли принести по повному відру води.

Наші опікуни не дозволили нам відійти, аж поки вогонь не був цілковито погашений водою, каміння порозкидане, а яма старанно загорнена.Лише тоді діти могли побігти на річку купатися, бо виявилося, що кожне було таке замурзане сажею та живицею, що виглядало, на Грицька з вірша пана Завадовича. Сміху було з того багато, бо деякі хлопці ще домалювали собі вуса засмаленим патиком.

Ми були дуже задоволені і домовились розкласти в суботу ще одну ватру.

Андрійко Шуль

О. Данський

СОЛОВЕЙКО

Ілюстрації А. Климка

По обіді в село вступив невеликий більшовицький загін. Село було зруйноване, і по боках вулиці схилялися оголені полум'ям дерева.

Попереду йшов ляйтенант. Запорошені обличчя вояків були зморені, але ляйтенант різким криком підганяв свій відділ. За селом, де шлях круто завертав до лісу, старшина подав команду зупинитися. Він уважно почав розглядати місцевість у далековид.

Раптом тишу літнього дня порушило тьохкання соловейка. Чарівна мелодія розливалася все ширше й ширше. Вояки і сам ляйтенант насторожились. І раптом зовсім близько від себе помітили хлопчика років тринадцяти, що сидів коло рівчака. Без шапки, в зеленій блюзі, він зливався з придорожньою зеленню. Хлопець щось стругав, притискаючи до грудей шматок дерева.

— Ей, хлопче! — крикнув до нього ляйтенант. — Ану, покажи!

Хлопчик вийняв з рота невеличку річ і, поглядаючи на старшину веселими блакитними очима, подав її ляйтенантові. Це був березовий свищик.

— Добре зроблено, малий! Добре! — покивав головою ляйтенант. — Хто тебе навчив так свистіти?

— Я сам навчився... Ще й по-зозулячому вмію кувати!

І хлопчик закував зозулею. Потім знову приклав до губ свищика й засвистав.

— Ти один у селі? — розпитував ляйтенант, підносячи до очей далековид.

Як то — один? Тут і горобців багато, і ворон, і куріпок... А соловейко — я один!

— Ех, ти, обідранче, — перебив його большевик, — я питаю тебе, чи є тут люди.

— Е, людей тут з самісінького початку війни немає, — відповів хлопчик. — Як почалася стрілянина й село загорілося, всі давай кричати: „Звірі, звірі йдуть!" — і повтікали.

— А ти ж чому не втік?

— Хотів на звірів поглянути. Коли я був у місті, там показували за п'ятдесят копійок коняку, таку завбільшки, як теля.

— Придуркуватий! — сказав, звертаючись до вояків, ляйтенант. — Ну, а шлях на Василівку знаєш?

— Як не знати? — впевнено відповів хлопчик. — Ми ще з дядьком Юхимом туди ходили біля млина рибу вудити. Щуки там які — гусенят ковтають! Коли греблю прорвало...

— Добре, добре, веди! Гаразд проведеш — дам тобі цю штучку! — І ляйтенант показав йому запальничку. — Зведеш з дороги — голову тобі здійму із свищиком разом. Зрозумів?

Загін вирушив. Попереду, поруч із ляйтенантом, ішов хлопчик. Він то співав соловейком, то кував зозулею, розмахуючи руками, зачіпав придорожнє гілля, нахилявся за шишками, підкидав їх ногами. Він був такий зайнятий цим усім, що, здавалося, не цікавився ні большевицьким загоном, ні старшиною.

Ліс усе густішав, покручена стежка вилася між молодими густими березами, бігла на пагорбки, вкриті присадкуватими смерічками.

— А що у вас кажуть про тих... про повстанців? Водяться вони тут? — спитав ляйтенант.

— Це гриби такі? Ні, не водяться! Є у нас тільки лисички, козарі, маслюки, — відповів хлопець.

Старшина плюнув лише й вилаявся під носом. Ішли далі мовчки.

***

У лісі, поскладавши рушниці під деревом, лежало кілька чоловіків. У прогалині між тонкими стовбурами молодих дерев було видно вигин дороги. Часом вони обмінювалися словами й, обережно розсуваючи гілля, пильно вдивлялися в далечінь.

— Чуєте? — сказав раптом один із них і, трохи підвівшись, повернув голову в той бік, відкіля

крізь сонний шум лісу ледве пробирався пташиний спів. — Соловейко!

— Може тобі причулося? — спитав інший, а все ж таки витяг чотири ґранати і поклав перед собою.

Тьохкання соловейка ставало голосніше.

— А тепер чуєш? — спитав повстанець.

Він лежав нерухомо, неначе застиг на одному місці, і поволі рахував: один, два, три, чотири...

— Тридцять два чубарики*, — нарахував він, прислухаючися до пташиного співу. — Два скоростріли з ними! — додав, почувши кування зозулі.

— Треба перевірити, — беручи автоматичну пістолю, сказав інший.

— Так от що, друзі, — швидко заговорив сотенний командир, — Трохим і Степан пропустять їх наперед, а коли ми почнемо, ви ззаду піддасте їм жару. Але не забудьте про Соловейка, щоб йому що погане не трапилося...

Через декілька хвилин за молодими деревами з'явився большевицький загін. Соловейко свистів з ще більшим захопленням.

Большевики вийшли на лісову галявину.

Раптом, ніби луна, на посвист хлопчика відповів інший посвист — з лісової хащі. Хлопчик, що йшов скраю, метнувся, мов сполохане зайченя, углиб лісу. Загриміли постріли. Не встиг большевицький ляйтенант вхопитися за пістолю, як упав на стежку... Один за одним падали вороги. Клекіт куль, стогін і вигуки сповнили ліс...

— — — — — — — — — —

Наступного дня на старому місці коло рівчака сидів хлопчик і щось стругав, час від часу оглядаючись на шлях, ніби когось вичікував. З його уст злітала переливчаста мелодія, яку не міг би відрізнити від справжнього солов'їного співу навіть найдосвідченіший птахолов.

* чубарики — так називають в Україні большевицьких вояків.

КАЧЕНЯТА

Ілюстрація М. Бутовича

Наша качечка — тах-тах!
На куцесеньких ногах
Коливається,
Вихваляється:
„Тахи-тахи! тахи-тах!
„Тахи-тахи! Тахи-тах!
Попливемо в комишах!"

А качата — „Ші-ші-ші!
Покажи, де комиші...
Ми ще зроду не плили,
На ставочку не були,
Ми не бачили води...
Швидше, швидше нас веди!"

К. Перелісна

ПЕРША ПОМІЧ

Бігла Галя у садочок
Та спіткнулась об пеньочок,
І заплакала Галинка,
Бо подряпала колінка...
Обізвався братік Ростик,
Що за нею біг, як хвостик:
— Почекай, — сказав, — хвилину,
Я піду візьму йодину...
Швидко вибіг із кімнати
Й заходився лікувати:
Хоч пручалася Галинка,
Понамазував колінка,
Потім пальці, руки, шию —
От і лікар, розумію!
Розмазюкав навіть личко,
Де була найменша плямка,
І зробилась не сестричка,
Ну, а просто... індіянка!..

М. Щербак

СИНЯ ПТАШКА

(Вільний переклад Андрія Яковлева)

Ілюстрація П. Холодного

IV КАРТИНА

(Закінчення)

Удома

(Хтось постукав у двері, і в кухню ввійшла сусідка, бабуся Берилиха).

Сусідка: Добридень! З Різдвяними святами будьте здорові!

Василько: Це фея Берилюна!

Сусідка: Я прийшла позичити трохи вогню для моєї зупи. Досить холодно сьогодні надворі. Добридень, діти! Як ся маєте!

Василько: Пані феє Берилюно! Я не знайшов Синьої Пташки.

Сусідка: Що він говорить?

Мати: Вони не тямлять, що говорять. Такі вони з самого ранку. Може, наїлись чого доброго...

Сусідка: Чи ти, Васильку, пізнаєш мене, вашу сусідку?

Василько: Пізнаю. Ви — фея Берилюна! Ви не сердитесь на мене?

Сусідка: Бери... як?

Василько: Берилюна! Маруся теж знає.

Мати: Ось що небезпечно, що Маруся також.

Тато: Ба! Ба! Все це мине, як я дам їм ляпанця!

Сусідка: Залишіть їх! Не турбуйтесь! Я знаю це. Це тільки якісь мрії... Вони спали на місячному промінні. Моя мала внука теж часто така, як вони.

Мати: До речі, як ведеться вашій малій унучці?

Сусідка: Так собі! Не може встати з ліжка. Лікар казав, що це нерви. Я певна, що вона одужає. Вона вранці ще питала мене, чи дістане на ці свята подарунок. Але вона завжди бажає лише одного подарунка.

Мати: Так, я знаю — завжди Василькової горлички. Васильку, чи ти не даси її нарешті цій бідній дівчинці?

Василько: Що, мамо?

Мати: Твою пташку. Ти маєш її і навіть не дивишся на неї.

Василько: Це правда. Де вона? Ага в клітці. Пам'ятаєш, Марусю? Клітку ніс Хліб. Дивіться — моя горличка синя! Синя! *(Зняв клітку з горлицею).* Ми ходили шукати Синю Пташку, а вона була тут. Візьміть, бабусю! Горличка ще не зовсім синя, але згодом це станеться. І швидко несіть вашій унучці!

Сусідка: Направду? Ти даєш мені якстій і задурно? Боже, яка ж вона буде щаслива! Мушу поцілувати тебе! Біжу! Біжу! *(Виходить).*

Василько: Так, так. Біжіть, бо деякі пташки швидко міняють колір!.. Тату, мамо! Що ви зробили з кухнею? Усе тут, як було, але все так покращало!

Тато: Як? Вона покращала?

Василько: Так, все поправлено, вичищено, вимито. Справді, кухня, як нова! Торік не була така.

Тато: Торік?

Василько *(дивлячись у вікно)*: Ліс! Який він великий та гарний! Ніби новий. А де Хліб? Дивись, він цілком спокійний! А ось і песик! Здоров, песику!

Маруся: А котик! Він пізнає мене, але не говорить уже...

Василько: Ось Вогонь! Він добрий! І Вода. Будь здорова, Водо! Вона щось говорить, але я вже не розумію її.

Маруся: А Цукру я не бачу!

Василько: Боже! Який я щасливий, що вдома!

Маруся: Я теж!

(Стукання в двері).

Тато: Увійдіть!

К. Перелісна

ХВОРИЙ ВЕДМІДЬ

Ілюстрації Е. Козака

Гей, ведмідь в барлозі стогне,
Ледь живий:
„Ой, болить живіт ще й дуже,
Світку мій!"

Принесла лисичка рути
На живіт.
А ведмідь ще дужче стогне:
„Ой болить!"

Принесла горішків білка,
Ще й яких!
Хворий рота затуляє:
„Не до них!"

Тягне зайчик цілий вулик:
„Їж медок!"
Аж підскочив наш ведмедик
Та в танок!

(Входить сусідка, тримаюги за руку маленьку дівгинку, біляву красуню. що держить у руках Василькову горлигку).

С у с і д к а: Дивіться на чудо!

М а т и: Як? Вона ходить?

С у с і д к а: Ходить, ходить! Власне, бігає, танцює, скаче до вікна, щоб побачити, чи це дійсно Василькова горличка. Потім вискочила на вулицю. Ледве я вхопила її за руку.

В а с и л ь к о: Ох, яка ж вона подібна до Світла!

М а р у с я: Але вона далеко менша.

В а с и л ь к о: Правда! Але вона підросте.

С у с і д к а: Що вони говорять? Їм ще недобре?

М а т и: Уже краще. Коли поснідають, то все мине...

С у с і д к а *(підводяги внуку до Василька):* Піди подякуй Васильковi!

В а с и л ь к о *(засоромився й відступає назад).*

М а т и: Що з тобою, Васильку? Боїшся маленької дівчинки? Поцілуй її! Ти завше був такий сміливий! Ще раз! Але що з тобою? Плакати хочеш?

В а с и л ь к о *(несміливо поцілував дівгинку і мовгки стояв перед нею. Обоє так довго стояли, дивлягись одне на одного. Потім погладив горлигку):* Чи вона досить синя?

Д і в ч и н к а: Це нічого! Горличка й так гарна!

В а с и л ь к о: Як підросту, то спіймаю справжню С и н ю П т а ш к у. Бо вона нам потрібна, щоб ми були щ а с л и в і!...

(Кінець)

Авторів і видавців, які бажають, щоб їхні видання для дітей були обговорені у „Веселці", в відділі „Що читати?", просимо надсилати свої твори у двох примірниках на адресу Редакції „Веселки".

КАРПАТИ

Гарна, велика й багата українська земля! Вкрита колосистими нивами і зеленими левадами, непроглядними лісами, пахучими лугами й дібровами, безкраїми степами й крутими ярами, поперерізувана срібними стрічками потоків і річок. А все те залите золотим, радісним промінням сонця, що сміється до нашої землі із голубого неба, зимою ж вкрите білою габою снігу й сковане кригою.

Сьогодні розкажемо вам про одну з найкращих частин української землі — наші чудові, високі Карпати, улюблене місце вакаційних таборів і літніх мандрів української молоді в довоєнних часах.

Карпати тягнуться на півдні Галичини довгим луком із заходу на схід і далі на південний схід. Поруч зеленого Бескиду простягли вгору свої шпилі скелясті Ґорґани. Найкращою й найвищою частиною Карпат є гуцульська Верховина з пасмом Чорногори.

Західній, або Низький Бескид заселений українськими верховинцями — лемками. Найдалі висунені на захід українські міста на Лемківщині, це Новий Санч, Горлиці, Дукля і прекрасна лікувальна місцевість Криниця. Над срібнолентим Сяном пишається княжий город Сянік. Найважливіші ріки Лемківщини — це Дунаєць і Сян.

У Високому Бескиді, що тягнеться на схід від Сяну ,та в Ґорґанах живуть бойки. Тому його називають також Бойківським Бескидом. З тієї частини гір випливають бистрі гірські ріки: Дністер, Опір, Стрий і Свіча. Найвищий шпиль Бескиду, це Парашка, а в Ґорґанах Сивуля. У ланцюгу шпилів Бескиду стоїть гора Маківка, славна з геройських подвигів наших Січових Стрільців у боротьбі з москалями в 1914 році.

На підгір'ї цієї частини Карпат, в околиці Борислава, є великі родовища кип'ячки-нафти, а в Болехівщині соли. Столицею Бойківщини є лікувальна місцевість Сколе; поруч нього відоме місто Турка та славні скелі Бубнища, Урича

Бойківська церква

Гуцул на коні

й Розгірча. У зворах Ґорґанів скрилися руїни давнього монастиря — Скита Манявського. Велику славу здобула собі лікувальна місцевість Підлюте. Тут до війни була літня палата митрополита Шептицького, тут на Кам'янці був перший постійний пластовий табір.

Найкраща частина наших Карпат — гуцульська Верховина. Тут піднімається могутнє пасмо гір Чорногори і його найвищі шпилі — Говерля й Піп Іван. Тут поля чергуються з полонинами, лісами, косодеревиною, голими скелями, тут зустрічаються лагідні узбіччя й стрімкі стіни, звори, провалля та плаї, що в'ються поміж скелями. Тут з клекотом і шумом спадають з висоти води гірських потоків, розсипаючи довкруги срібні бризки. На шпилях найвищих гір сніг лежить більшу частину року.

Життя Гуцульщини зосереджується в місті Коломиї на Покутті. Поруч неї є ще на Гуцульщині прекрасні місцевості Яремче, Косів та величезне село Жаб'є, що тягнеться кілька миль завдовжки. Рвучко котять свої води Прут та Черемош, найбільші ріки Карпат.

Гарні Карпати літом і зимою. Літом на узбіччях гір, на зелених полонинах пасуться корови й вівці, яких доглядають чабани, що живуть у колибах. Тут під проводом ватагів варять вони з овечого молока жентицю, будз і бриндзу та стрижуть з овець вовну. Понад верховіттям дерев снуються густі дими — це смолярі гонять смолу з дерева. Зимою у лісах розлягаються протяжні вигуки дроворубів, що вирубують дерева, спуска-

ють їх униз та вантажать у вагони, якими везуть їх до тартаків.

Земля у горах кам'яниста і верховинці не живуть з хліборобства, як їх земляки на низинах. Головне зайняття верховинців — скотарство, дроворубство, смолярство й праця у тартаках. Влітку збирають також ягоди й гриби, яких дуже багато у горах. Поруч того займаються виробом вовняних матеріялів і мистецьким деревним промислом. Молоді й меткі гуцульські леґіні сплавляють дерево дарабами по рвучких гірських потоках. Бойки мають купецькі здібності. Вони також добрі майстри.

Верховинці — гуцули, бойки й лемки — народ веселий, гостинний, ввічливий, обдарований великими мистецькими здібностями. Славні є гуцулькі пісні-коломийки, танці, мальовничий одяг, писані торби-тайстри, оздоблені цвяшками топірці-бартки, биті металевими прикрасами пояси-череси, гаптовані кожушки, різьблені коробки, тарілки.

Верховинці, зокрема гуцули, народ лицарський, геройський. Досі живе в народній пам'яті постать славного ватажка Довбуша, що з своїми леґінями ставав на захист покривджених чужинцями мешканців гір.

У карпатських зворах і лісах живе багато диких звірів. Тут можна зустріти вовка, кабана, дикого кота і володаря гір — ведмедя-„вуйка".

Тепер Карпатські гори, як і інші частини української землі, під большевицькою займанщиною, але карпатські ліси дають пристановище збройним силам українських повстанців, які ведуть невпинну боротьбу за волю України.

Красу карпатських гір і життя їх мешканців описали численні поети й письменники — О. Федькович, І. Франко, Г. Хоткевич, В. Стефаник, О. Кобилянська, М. Коцюбинський, О. Олесь, У. Самчук.

Молода гуцулка

В. Б.

Пояснення: полонина — гірське пасовище; сосодеревина — низькі чатинні кущі; плай — гірська стежка; жентиця — сироватка; будз, бриндза — овечий сир; леґінь — парубок; дараба — пов'язані стовбури дерев для перевозу (сплаву) їх далі рікою.

Завдання: знайдіть на мапі України гори Карпати. Покажіть, де є Низький і Високий Бескид, де Ґорґани й Чорногора. Знайдіть верхи, місцевості й назви рік, про які мова в цій розповіді.

„ВЕСЕЛКА" ВІТАЄ „ВЕСЕЛКУ"

Юні сумівки в літній сумівській оселі „Веселка" коло Торонта в Канаді співають найкраще тоді, коли хором проводить „найбільша" сумівка. Юначки шлють свій привіт „Веселці", яку радо читають.

ЯБЛУЧКА

Ой, хороші яблучка
У саду,
Та високо виросли,
На біду!
У зеленім листячку
Миготять,
А упасти з гілочки
Не хотять.
Не відірве яблучка
І вітрець,
Хоч нагнув нам гілочку,
Молодець!
Нижче, вітре, гілочку
Нахили,
Щоб дістати яблучко
Ми змогли.

К. Перелісна

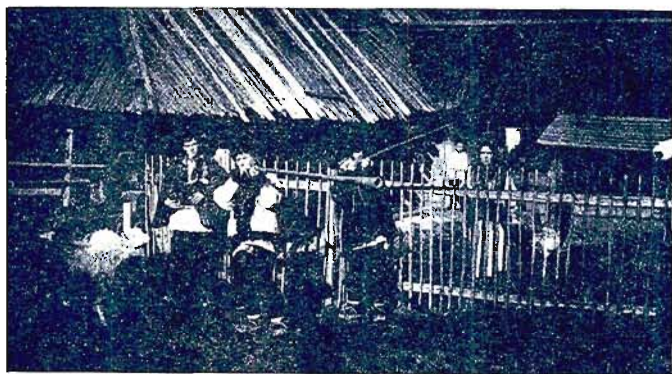
Д. Свігенко

СЕРЕД ЗЕЛЕНИХ ЯЛИН

(Уривок з оповідання)

Немає на світі інших таких гір, як наші Карпати. Вони зодягнені в зелені смерекові й ялинові шати, напоєні пахощами живиці, порізані ріками й потоками у глибокі звори, мережані зеленими полонинами, на яких пасуться вівці, кози й велика рогата худоба, та сіножатями, де всеньке літо дзвенить верховинська пісня. На кожній полонині присіли міцно до землі колиби, вкриті луб'ям із смерекової кори.

Такими горами вирізьбила собі Свіча глибоке та скелясте річище. Дном річища піниться бистра вода. Дзвінкими хвилями біжить вона з гір на Підкарпаття, щоб біля Галича злитися з Дністром і поплисти вже тихо, без шуму в Чорне море.

Гуцульська „ґражда"

Там, де Свіча вирвалася з обіймів найвищих гір на широку рівнину, розсілось над рікою бойківське село з дерев'яними хатками під солом'яними стріхами.

У першій хаті під високою горою жив багатий бойко Данило з жінкою, десятилітнім синком Михасем, восьмирічною дочкою Анничкою і одинадцятилітнім сиріткою Петрусем, що втратив батьків, коли мав ще три роки. У Данила було всього подостатком — широкі полонини, велика отара овець, воли, коні . . .

. . . Прийшла весна. Зазеленіли трави, закосичені барвистими квітами. Був день святого Юра. Свято мандрівки овець на полонину. Веселий, гамірний, дзвінкий день. Отара чимраз віддалюється від села, простягаючись довгим шнурком на зеленім веснянім килимі. Ватаг з довгою ботою веде перед. За ним ідуть старші ягниці. За ягницями тягне ціла отара. Краями колують собаки, то підбігають до ватага, то знову вертаються до вівчарів, які йдуть за отарою з бесагами, вигараваючи на сопілках „вівчарку", що злітає на крилах вітру аж у село над рікою. Малий Петрусь з торбиною на плечі, в якій сховані грудка сиру і тверді вівсяні коржики. До торбини прив'язані нові ходачки, які теліпаються на всі сторони. У руці довга яворова бота. Він і собі стрибає по пасовищі, як мале ягня.

Петрусь ще ніколи не був у правдивому лісі, тож не бачив справжньої його краси. Він з подивом оглядав старі високі смереки з рапавою корою та пахучою смолою. Земля кам'яниста, поросла пухким зеленим мохом, зубчастою папороттю, запашним малинником, рясним ягідником та іншою рістнею, пахощі якої вливалися в груди. У моху лазили ліниво зелені, сині й червоні козулі, слимаки, у кущах ліщини, під деревами та в купах ріща шаруділи ящірки й веретільниці, ховаючися в нори. На деревах співали птахи, кували зозулі аж гомін ішов лісом. Петрусь раз-у-раз поглядав на високі дерева за птахами та стрибав під кущі за ящірками.

Поволі ліс став рідшати. Поміж смереками видно килим зеленої полянки. З полянки загудів грубий голос:

— Давай! Давай по-лу-де-нок! — То ватаг запорядив відпочинок. Гомін котився лісом і десь далеко у зворі дзвонило відгомоном: — Да-вай, да-вай, по-лу-де-нок!

Вівчарі й господарі, що проводжали свої вівці на пашу, скидали бесаги під ялицю. Одні доїли вівці, інші вибирали харчі.

— Кваптеся, кваптеся, небожата! — наклику-вав ватаг. — Іва! а наклади вогню! — гукав старий.

Іван з Петрусем підпалили суху чатину, яка затріщала в червоному полум'ї, і наклали на неї сухі гіллячки. Вогонь горів, потріскуючи. Люди посідали кругом вогню і їли вівсяні коржі та картоплю з сиром, запиваючи свіжим овечим молоком. При тому жартували. Ватаг повчав новаків, як вести себе в лісі. Ліс має своє право й „християнин" повинен завжди накласти вогонь, як відпочиває в лісі, щоб нечиста сила не мала до людини приступу та не пошкодила їй.

Незабаром череда рушила в дальшу дорогу, мекаючи та подзвонюючи дзвінками. Вівчарі перекликалися, співали і грали на сопілках. Гомін ішов лісами, немов вони були повні вівчарів і отар.

Вже під вечір були на широкій поляні, оточеній лісом, наче зеленою стіною. На краю поляни, де була найгустіша стіна лісу, під високими ялицями, стояла кошара. Її стіни були міцно скручені в'язанням у чотирикутну огорожу. Кошара була поділена на дві половини — одна

для дійних овець, друга для ягнят. Збоку кошари стояла колиба, її дах присів одним кінцем до землі, а другим скісно спинався вгору. Його піддержували два стовпи, вкопані в землю. На стовпах дах заломлювався і знову звисав униз, творячи приколибень, що охороняв від дощу.

Вівчарі були біля овець, що смакували молоду траву на поляні. Господарі поклали бесаги під ялицю край колиби. Одні пішли в ліс по дрова, другі по свіжу чатину. Іван з Петрусем зробили з чатини мітлу і замели колибу. Ватаг покропив свяченою водою долівку під колибою, промовляючи стиха незрозумілі слова. Робив це на те, щоб уночі вовки не непокоїли худібки. Після того постелив під колибою свіжу ялову чатину і зробив пахуче ложе.

Перед колибою спалахнув вогонь — і стало весело.

Надворі сіріло. Зелені верхи чорніли. В зворах клубилася темна чарівна полонинська ніч. Крізь верхів'я дерев сипалося зоряне золото. У траві стрекотіли польові коники, десь у лісі пугав пугач. Ліс загомонів. Здавалося, що смереки й ялиці розказують одна одній незбагненні казки життя.

Полонинська ніч робила на Петруся могутнє враження. Він любувався таємною музикою лісу. Він ловив серцем дзвінкі звуки, але й таїв у серці страх, що родився з тихого шуму зелених ялин. Він сів собі на порозі під колибою і грів над ватрою замурзані рученята. Вівчарі доїли овець. Ватаг відварив будз, відважив на вазі і з господарями став обчисляти, скільки його за все літо дасть одна вівця. Запах свіжого будзу манив Петруся, але втома була сильніша і клеїла смолою його блискучі оченята. Іван побачив, що Петрусь

Гуцульські діти

від утоми вдаряє головою об поріг, відрізав добрий шматок будзу, подав хлопцеві й промовив ласкавим голосом:

— Не бий бабці! Їж і йди спати, бо рано підемо з вівцями!

Петрусь смачно повечеряв, напився жентиці і, заколисаний нічною піснею лісів та веселою вівчарською гутіркою, солодко заснув на яловім зеленім ліжку . . .

Пояснення: луб'я — кора, здерта з дерева великими куснями. Бота — довга вівчарська палиця. Ватаг — старший пастух. Бесаги — торби, мішки, перевішані через плече. Козуля — рід комахи. Веретільниця — рід повзуна, подібний до вужа. Іва! — скорочено: Іване! Кошара — загорода на вівці.

МОРЕ

Ілюстрація А. Климка

Збудував я вчора
Греблю із землі,
Напустив у море
Білих кораблів,

Сам зробив з коробки
Справжній пароплав, —
Навіть кіт на нього
Заздро позирав.

Та гусак зненацька
Кораблі уздрів,
Заґеґекав хвацько
Й фльоту потопив.

Ніна Бурик

MYKOLA LYSENKO

1842 — 1912

Forty five years have passed since the death of the great Ukrainian composer, Mykola Lysenko.

He composed operas of which the greatest is "Taras Bulba."

Being a distinguished composer, he did not forget about little children but composed operas for them too, rehearsed the children to present them, and even designed costumes and decorations for the performances. Lysenko's music is based on Ukrainian national motifs.

The richness of the national tales impressed him greatly, while the dramatic power of the fairy tale of "The Goat Dereza" inspired Lysenko to write a monumental opera for children. Lysenko's opera "Dereza—The Grumpy Goat" ("Koza—Dereza") belongs to the best children's operas in the world.

DEREZA - THE GRUMPY GOAT

(Ukrainian Fairy Tale)

Once upon a time there lived an old man and an old woman. One day the old man went to a fair and bought himself a goat. He brought her home and told his son to take the goat to pasture.

The old man's son tended the goat all day and at sunset took her home.

And the old man in his red boots stood in the gateway leaning on his cane and asked:

My beloved one
My dear goat,
Did you have a drink,
Did you eat?

And the goat answered:

I had no food,
I had no drink,
Passing a brook I stole a drop of water,
Passing a dike I snatched a leaf.

So the old man grew very cross and threw his son out of the house.

The next day the old man's daughter tended the goat all day and took her home at sunset.

And the old man in his red boots stood in the gateway leaning on his cane and asked:

My beloved one
My dear goat,
Did you have a drink,
Did you eat?

And the goat answered:

I had no food,
I had no drink,
Passing a brook I stole a drop of water,
Passing a dike I snatched a leaf.

So the old man grew very angry and threw his daughter out of the house.

And next day the old woman tended the goat and took her home at sunset.

And the old man in his red boots stood in the gateway leaning on his cane and asked:

My beloved one
My dear goat,
Did you have a drink,
Did you eat?

And the goat answered:

I had no food,
I had no drink,
Passing a brook I stole a drop of water,
Passing a dike I snatched a leaf.

So the old man grew very angry and threw the old woman out of the house.

The next day the old man himself tended the goat all day and took her home at sunset. But a few steps before his gate the old man ran in front of the goat and when she was passing through the gateway he stood there in his red boots leaning on his cane and asked:

My beloved one
My dear goat,
Did you have a drink,
Did you eat?

But the goat did not recognize the old man and told her usual tale.

The old man grew very angry that because of this liar-goat he had thrown out his son, his daughter and the old woman. So he hit the goat with his cane so hard that she ran away into the woods.

Now in the woods the goat saw a little hut and on finding it empty she went in and made herself comfortable on the warm hearth.

This hut happened to be the little Hare's and when he came home he found a strange creature sitting on his hearth so he said:

— Who is in my home?

And the goat answered:

I am goat — Dereza
Mighty and dread.
I am fierce, I'll pierce,
I'll stamp, I'll tramp
Till you be dead.

So the little Hare grew frightened and ran into the woods crying.

A Fox was passing by and seeing the Hare crying asked:

— What is wrong, my brother?

— Oh, dear sister,—said the little Hare,—a strange creature is in my house.

— Never mind! I'll chase her out,—said Fox and walking into the Hare's hut said:

— Who is there in the Hare's hut?

And the goat answered:

I am goat — Dereza
Mighty and dread.
I am fierce, I'll pierce,
I'll stamp, I'll tramp
Till you be dead.

So the Fox ran away frightened.

And then the Wolf was passing by and seeing the Hare crying said:

— What is wrong little brother?

— There is a strange creature in my house,—said the Hare.

— Never mind, I'll chase her out,—said the Wolf and standing on the porch of the Hare's hut cried:

— Who is there in the Hare's hut?

And the goat answered:

I am goat — Dereza
Mighty and dread.
I am fierce, I'll pierce,
I'll stamp, I'll tramp
Till you be dead.

So the Wolf mighty scared ran away.

Then the Bear was passing by and seeing the little Hare crying asked:

— What is wrong little brother?

— A strange creature is in my house.

— Never mind, I'll chase her out.

So the Bear went to the Hare's hut and cried from the doorway:

— Who is in the Hare's hut?

And the goat answered:

I am goat — Dereza
Mighty and dread.
I am fierce, I'll pierce,
I'll stamp, I'll tramp
Till you be dead.

So the Bear ran for his life and the little Hare went on crying until he came on a small Crab creeping and seeing him asked:

— What is wrong, little brother?

— Oh dear,—said the Hare,—a strange creature is in my house.

— I'll chase her out,—said the Crab.

— Oh no, dear brother, you can't,—said the Hare. The Fox tried, and the Wolf tried and the Bear tried, but all in vain.

— Never mind, I'll try again,—said the little Crab and entering the hut asked:

— Who is there in the Hare's hut?

And the goat answered:

I am goat — Dereza
Mighty and dread.
I am fierce, I'll pierce,
I'll stamp, I'll tramp
Till you be dead.

But the little Crab was brave and fearless and he said:

I am small fearless Crab
I'll pinch, I'll grab.

So he climbed on the hearth and pinched the goat on the tail. She shrieked, jumped from the hearth, ran into the woods and never came back again.

HOW TO READ AND WRITE IN UKRAINIAN

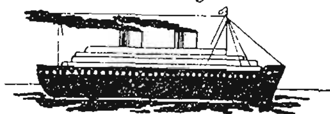
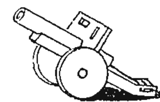
By I. KORYTSKY

Lesson VII

In this lesson you will learn three new Ukrainian letters. They are consonants.

П п (**P**eter) Г г (**h**ead)
П п (sou**p**) *Г г* (**h**ot)

Ґ ґ (**g**ood)
Ґ ґ (**G**od)

Пароплав **Гармата**

Пароплав відпливає в море.
На пароплаві є великі гармати.
Петро має маленьку гарматку.
Пароплав гуде: — Гу-гу-гу!
А гуси заговорили: — Ґе-ґе-ґе!

відпливати — to sail
великий — big, large
маленький — small

Гуси

Сценарій і текст: *Р. ЗАВАДОВИЧ*
Story by R. ZAWADOWYCZ

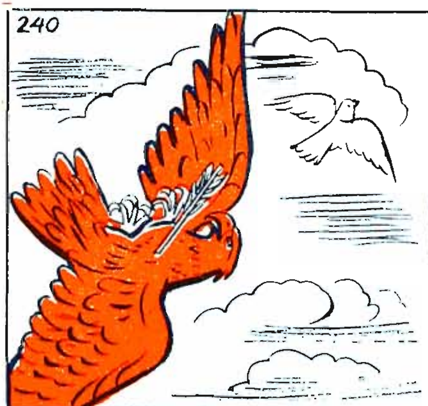
Ілюстрації: *П. ХОЛОДНИЙ*
Illustrations by P. CHOLODNY

БОГУТА-БАГАТИР
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE
BOHUTA THE HERO

XI РОЗДІЛ: — ЗА БОЯРІВНУ

CHAPTER XI — THE NOBLE MAIDEN

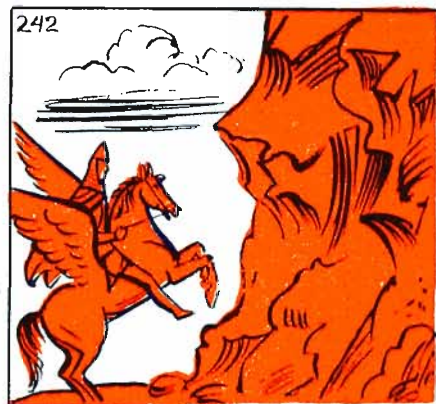
Побачив один орел голуба і кинувся на нього. Але свиснула Богутина стріла, і орел звалився на землю.

An eagle saw a dove and swept down on him. Bohuta's arrow whistled, and the eagle fell to the ground.

Другий орел каменем злетів до печери, чародія про небезпеку сповістив.

A second eagle plumetted down like a stone to the cavern, and told the sorcerer [magician] about the danger.

Розламав Ґорґан костура натроє, один його уламок кинув перед себе — виросла гора непрохідна.

Gorgan broke his staff into three pieces. One he flung in front of him — there an impassable mountain arose.

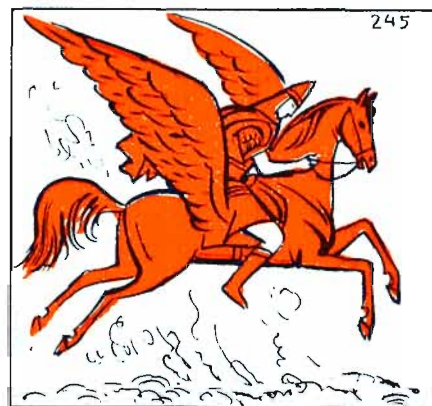
Добув Богута меча, гору-скелю прорубав, дорогу собі промостив.

Bohuta drew out his sword, the rocky mountain he chopped down, and hewed for himself a road.

Кинув Ґорґан другий уламок костура — розлилось озеро води кипучої.

Gorgan flung another piece of the staff—a lake of boiling water spread out.

Кінь крилами махнув, Богуту, мов птах, на той бік переніс.

The horse flapped his wings, and Bohuta, like a bird, landed on the other side of the lake.

(Продовження буде)

(To be continued)